

Panosta kirjastoon – tuota arvoa

Markku Laitinen, Suunnittelija, Kansalliskirjasto
Vaikuttavuuden arvo –seminaari
29.10.2014, Helsinki

Käytä tietoa, käytä valtaasi – osoita vaikuttavuutta!

- “Tieto on valtaa, mutta valta, jota ei käytetä, on hyödytöntä”
- Tarve osoittaa kirjaston vaikuttavuutta yhteiskunnassa ja kehysorganisaatiossaan
- Tarve osoittaa, että investointi kirjastopalveluihin on kannattavaa ja että palvelut tuotetaan kustannustehokkaasti
- Kirjastopalvelujen vaikuttavuuden arviointi on noussut ajankohtaiseksi teemaksi
- ISO (International Organization for Standardization) käynnisti vuonna 2010 työryhmän, jonka tavoite oli tehdä työkalu kirjastojen strategisen suunnittelun ja sisäisen johtamisen tueksi
- Kansainvälinen standardi, Methods and procedures for assessing the impact of libraries (ISO 16439 1st ed.) näki päivänvalon huhtikuussa 2014

ISO 16439 – Methods and procedures for assessing the impact of libraries

- Soveltamisala
 - Kirjastojen strateginen suunnittelu ja johtaminen
 - Vaikuttavuuden vertailu aikasarjassa ja saman tyyppisten kirjastojen välillä
 - Kirjastojen roolin ja arvon edistäminen opiskelun ja tutkimuksen, koulutuksen ja kulttuurin sekä sosiaalisen elämän ja talouden saroilla
 - Kirjastojen palveluja ja strategisia tavoitteita koskevan poliittisen päätöksenteon tukeminen
- Kirjaston missio on tukea kehysorganisaationsa strategiaa – Miten kirjaston tavoitteet kehysorganisaationsa strategian toteuttamisen tukena saavutettiin?
- Mikä oli kirjaston osuus sen kehysorganisaation tavoitteitten saavuttamisessa?

Standardin sisältö

- 1-2 Soveltamisala ja viittaukset muihin standardeihin
- 3 Terminologia
- 4 Vaikuttavuuden määritelmä ja näkökantoja vaikuttavuuteen
- 5 Arviointimenetelmiä – myöhempien lukujen yleiskatsaus
- 6 Vaikuttavuuden päättelystä
- 7 Tavoitellusta vaikuttavuudesta
- 8 Havaitusta vaikuttavuudesta
- 9 Arviointimenetelmien yhdistämisestä
- 10 Kirjastojen taloudellisen arvon arvioinnista
- Liitteet
 - A Esimerkkejä
 - B Menetelmien valinnasta
 - C Kirjaston arviointi osana laajempaa kokonaisuutta
- Kirjallisuusluettelo

Mikä arvo? Who's got the beef?

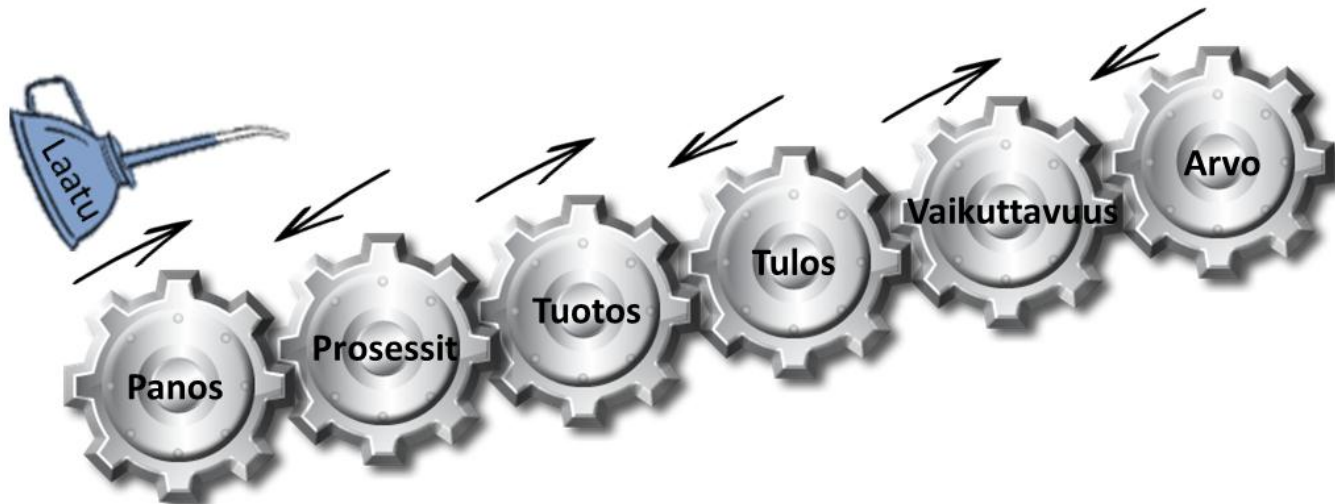

Panos:	Prosessit:	Tuotos:
- Rahoitus	- Luettelointi	- Luetteloidut nimekkeet
- Kokoelmat	- Laina	- Lainat
- Henkilökunta	- Tieto-/neuvonta-	- Elektronisen aineiston
- Tilat	palvelu	lataukset
- Laitteet	- Jne.	- Vastatut tiedonhakupyynnöt
		- Tapahtumiin osallistuneet
		- Jne.

Tulos: Suora, ennalta määritelty vaikutus, joka on seurausta tuotoksesta ja liittyy kirjaston tavoitteisiin ja päämääriin (esim. käyttäjien määrä, asiakastytyväisyyden aste). Sisältää myös tulokset, jotka liittyvät kirjastoon instituutiona tai yhteisönä.

Vaikuttavuus/vaikutus: Yksilössä tai ryhmässä tapahtuva muutos, joka on seurausta kirjastopalvelujen käytöstä. Muutos voi olla aineellinen tai aineeton.

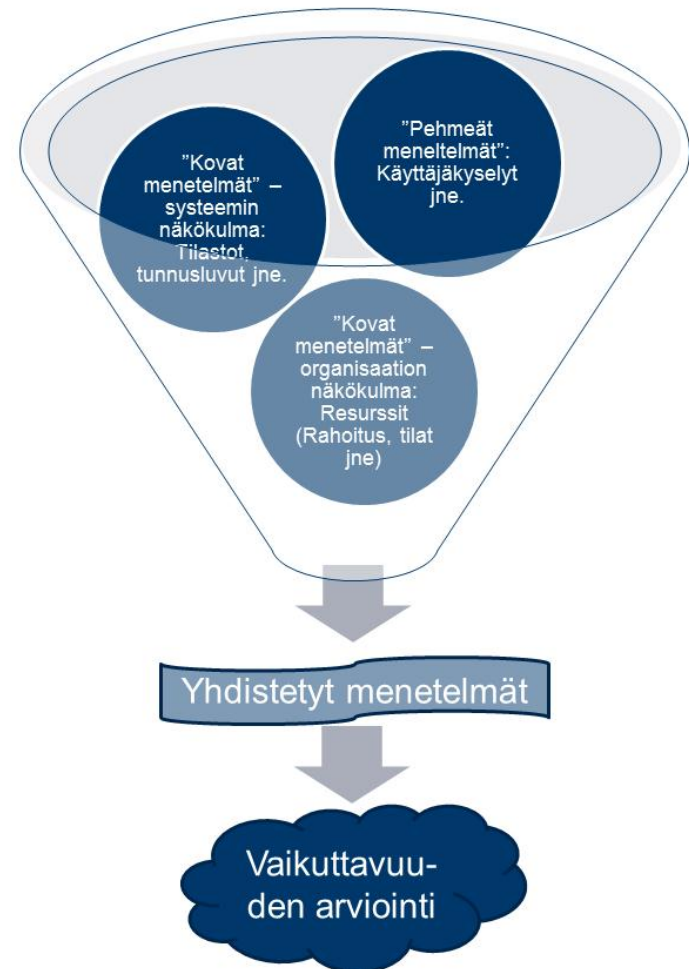
Arvo: Sidosryhmien (rahoittajat, poliitikot, yleisö) kokema todellinen tai potentiaalinen hyöty, joka liittyy kirjastoon - myös taloudellinen hyöty.

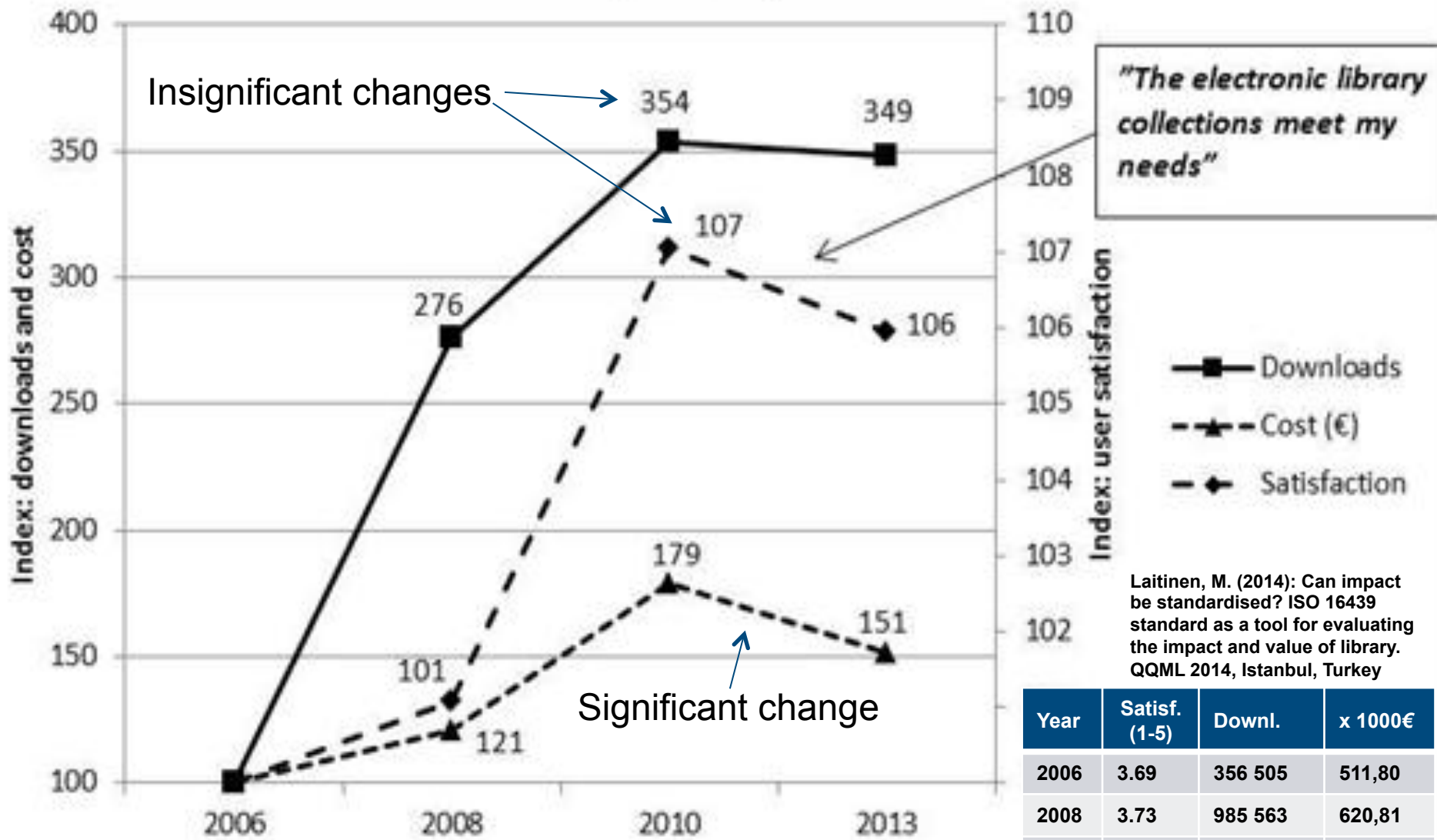
Panosten, tuotosten, tulosten ja vaikuttavuuden välinen suhde. Kirjastoon suunnattu panos käynnistää palveluprosessit, joiden seurauksena ovat tuotokset ja tulokset. Minkä tahansa rattaan kääntäminen vaikuttaa kaikkiin muihin. Halutun vaikuttavuuden saamiseksi on määriteltävä tarvittavien tuotosten ja tulosten määrä ja laatu. Panokset tulee asettaa vastaamaan tarvittavia tuotoksia ja tuloksia. Laatu on ”öljyä”, joka tehostaa prosesseja. Mikäli kirjaston toiminnoilla on positiivinen vaikutus, se saattaa tuottaa yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa.

Yhdistetyt menetelmät

- Yhdistämällä eri lähteistä saatua dataa voidaan tuottaa uusia välineitä kirjaston vaikuttavuuden arviointiin.
- Nämä ”yhdistetyt menetelmät” ovat askel kohti kokonaisvaltaista vaikuttavuuden arviointia.

Comparison of user satisfaction, number of e-journal full-text articles downloaded and e-journal costs in Finnish universities of applied sciences (2006=100)

Yhteistyöllä tasapainoon

Visio, strategia,
rahoitus, rakenteet

Ylhäältä alas

Tasapaino
Yhteisymmärrys

Toiminnan ja tulosten arviointi
Vaikuttavuuden arviointi

Asiantuntemus,
ideat, luovuus,
menetelmät

Alhaalta ylös

Keskustelu kirjaston roolista

Soveltuvat mittarit
(Haasta perinteiset mittaustavat!)

Yhteistyö avainryhmien kanssa

Mittaustaidot osaksi arkea

Vaikuttavuuden arviointi

**Kiitos mielenkiinnostanne –
nyt on keskustelun aika**

Markku Laitinen
markku.laitinen@helsinki.fi